

KARAGÖZ VE HACİVAT

Karagöz ve Hacivat taklide ve karşılıklı konuşmaya dayanan, iki boyutlu tasvirlerle bir perdede oynatılan gölge oyunudur. Karagöz oynatıcısına kurgusal, hayalbaz denir. Yardımcıları çırak, yordak, dayrezen, sandikkardır. Oyunda konuşmaların değişmesi baş hareketleriyle yapılır.

Bu iki karakterin gerçekten yaşayıp yaşamadığı, yaşadığıysa nerede nasıl yaşadığı kesin olarak bilinmemektedir. Anlatılanlar rivayete dayanır. Rivayet göre Hacı İvaz Ağa ya da halka mal olan adıyla Hacivat ve Trakya'da bulunan Samakol köyünden demirci ustası Karagöz, Orhan Gazi devrinde Bursa'da yaşamış cami yapımında (Ulucami) çalışan iki işçidir. Kendileri çalışmadıkları gibi diğer işçilerin de çalışmasını engellemektedirler. Orhan Gazi'nin, "cami vaktinde bitmezse kelleni alırım" dediği cami mimarı, caminin vaktinde bitmemesine Karagöz ve Hacivat'ın neden olduğunu söyler. Bunun üzerine bu ikili başları kesilerek idam edilir. Karagöz ve Hacivat'ı çok seven ve ölümlerine çok

üzülen Şeyh Küşteri, ölümlerinin ardından kuklalarını yaparak perde arkasından oynatmaya başlar. Bu sayede Hacivat ve Karagöz tanınır.

Karagöz Oyunu Özellikleri

Karagöz oyunu, aslında Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun başlıca türlerinden biri. Karagöz ve Hacivat oyunu daha çok Karagöz'ün söylenen sözleri yanlış anlamasından kaynaklı komik diyalogların ortaya çıkmasından oluşuyor. Buna bir de dans ve müzik eklendiğinde şenlik başlıyor. Oyunlarda gösterilen konular ise kim tarafından düzenleniyor bilinmiyor, doğaçlama olarak ilerliyor. Bu gösterimi yapan kişiye 'hayali' ya da 'hayalbaz' deniyor. Hayalinin yardımcısına ise çırak, yordak, dayrezen ve sandikkâr adı veriliyor.

Karagöz ve Hacivat Oyunu Karakterleri?

Oyunun en önemli kişilerinden olan Karagöz, okumamış ve eğitim almamış bir tip olmasına rağmen zekidir. Kendisine söylenen sözleri hep yanlış anlar ve sürekli başını belaya sokar. Oyun da Karagöz'ün bu davranışları üzerinden şekillenir. Geçim sıkıntısı yaşayan ve bulduğu geçici işlerle uğraşan kahramanımız neredeyse tüm oyunlarda işsiz. Karagöz dobra konuşan özelliğiyle de halkı temsil ettiğini söyleyebiliriz.

Hacivat

Hacivat ise az da olsa medrese görmüş bir adamdır. Gördüğü eğitimi ve bilgisini çevresindeki insanlara iyi pazarlamasını bilir. Nabza göre şerbet vermeyi bilen bu karakter az bir öğrenimle öğrenmiş olduğu Arapça ve Farsça kelimeleri sık sık kullanır.(Bu nedenle Karagöz, Hacivat'ı sürekli yanlış anlar.) Hacivat genellikle başkalarının, özellikle de Karagöz'ün üzerinden geçinmeye çalışır. Hacivat'ın özelliklerine baktığımızda da aydın kişileri yansıttığını görebiliriz.

Diğer Karakterler

Yıllardır süre gelen bu gölge oyununda karakterler sadece Karagöz ve Hacivat değil. Bu iki karaktere ise bazen diğer tipler de eşlik edebiliyor. Bu karakterlerden bazıları, Zenne (kadın), Himmet Ağa, Tuzsuz Deli Bekir (sarhoş), Arap, Acem (zengin), Kayserili (pastırmacı), Zeybek gibi isimlerden oluşuyor.

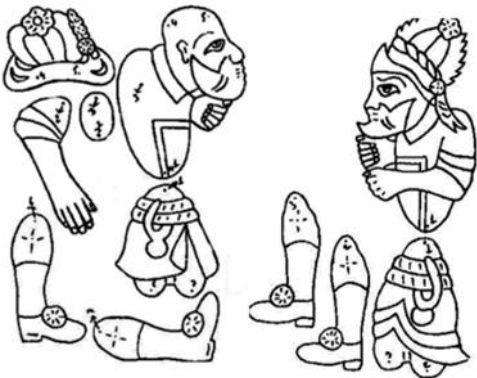
Karagöz Geleneği'nin Devamı

Karagöz gölge oyunu geleneği, usta-çırak ilişkisi içinde yüzyıllarca devam etmiş ve günümüze kadar gelmiş. Ancak olması gereken yerde değil. Peki neden? Genelde "Ramazan ve çocuk eğlencesi" kabul ettiğimiz için değeri çok da anlaşılmıyor. Oysa Karagöz oyunu bir halk tiyatrosu ya da gelenekli tiyatrodur ve bu sanatın gelişebilmesi için 'Hayali' ustaların yetiştirilmesi gerekir. Bu sanata gönül vermiş ustalar günümüzde az olsa varlar. Onlar sayesinde hala yaşatılmaya devam ediyor.

Karagöz ve Hacivat Kuklası Nasıl Yapılır?

Tasvirler, dana, öküz, inek ve at derisinden yapılır. En uygunu deve derisidir.

Bu deriler tuzlanmadan büyük su dolu bir kaba konur. Derinin iki üç gün sonra kendiliğinden tüyleri dökülür. (Bu iş temmuz ve ağustos ayları içinde yani en sıcak günlerde yapılır.) Bir bıçakla derinin kalan tüyleri sıyrılır ve kaptaki su dökülerek temiz su doldurulur, deri suyun içine atılır ve beş altı gün daha bu suda bekletilir. Su sabah akşam değiştirilir.

Deri beş altı gün böylece yıkandıktan sonra gölge bir yere asılır ve kurutulur. Güneşli yerde kurutulmaz çünkü deri siyahlaşır.

Boyama işlemi çini mürekkepleri ile yapılır.

Yapılacak tasvirler önce bir kâğıt üzerine çizilir. Sonra derinin üstüne çizilerek makasla kesilir.

Tasvirler mukavvadan, asetattan ve hastanede kullanılan röntgen filmlerinden de yapılır.